

Oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci Európskej únie na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu

(Text s významom pre EHP)

(2012/C 8/02)

1. ÚČEL A ROZSAH PÔSOBNOSTI TOHTO OZNÁMENIA

- Služby všeobecného hospodárskeho záujmu nie sú len súčasťou spoločných hodnôt Únie, ale zohrávajú aj ústrednú úlohu pri podpore sociálnej a územnej súdržnosti. Únia a členské štáty, každý z nich v rámci ich príslušných právomocí, musí dbať o to, aby takéto služby boli poskytované v súlade so zásadami a podmienkami, ktoré im umožňujú plniť ich úlohy.
- Určité služby všeobecného hospodárskeho záujmu môžu poskytovať verejné alebo súkromné podniky⁽¹⁾ bez osobitnej finančnej podpory od orgánov členských štátov. Iné služby sa môžu poskytovať iba ak príslušný orgán ponúkne poskytovateľovi finančnú náhradu. Pri neexistencii osobitných pravidiel Únie môžu členské štáty samostatne rozhodovať, ako by mali byť realizované a financované ich služby všeobecného hospodárskeho záujmu.
- Účelom tohto oznámenia je ozrejniť kľúčové koncepty uplatňovania pravidiel štátnej pomoci na náhrady za služby vo verejnom záujme⁽²⁾. Toto oznámenie sa preto zameria na tie požiadavky týkajúce sa štátnej pomoci, ktoré sú pre náhrady za službu vo verejnom záujme najrelevantnejšie.
- Súbežne s oznámením zamýšľa Komisia prijať nariadenie týkajúce sa pomoci *de minimis* v oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, v ktorom ozrejní, že niektoré náhrady nepredstavujú štátnu pomoc v zmysle článku 107 zmluvy⁽³⁾, a vydáva rozhodnutie⁽⁴⁾, v ktorom označuje určité typy náhrad za služby všeobecného hospodárskeho záujmu za štátnu pomoc zlučiteľnú so zmluvou podľa článku 106 ods. 2 zmluvy a vyníma ich z notifikačnej povinnosti podľa článku 108 ods. 3 zmluvy, ako aj rámec⁽⁵⁾, v ktorom stanovuje podmienky, za

ktorých možno štátnu pomoc na služby všeobecného hospodárskeho záujmu, na ktorú sa nevzťahuje rozhodnutie, označiť sa zlučiteľnú s článkom 106 ods. 2 zmluvy.

- Toto oznámenie sa nedotýka uplatňovania iných právnych predpisov Únie, najmä tých, ktoré sa týkajú verejného obstarávania, a požiadaviek vyplývajúcich zo zmluvy a právnych predpisov Únie týkajúcich sa príslušných sektorov. Ak sa verejný orgán rozhodne poveriť tretiu stranu poskytovaním služby, musí pri tom dodržiavať právne predpisy Únie v oblasti verejného obstarávania, ktoré sa opierajú o články 49 až 56 zmluvy, smernice Únie o verejnom obstarávaní [smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov obstarávania subjektov pôsobiacich v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb⁽⁶⁾] a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby⁽⁷⁾] a pravidiel týkajúce sa jednotlivých sektorov⁽⁸⁾. Takisto aj v prípadoch, v ktorých nemožno plne alebo čiastočne uplatniť smernice o verejnom obstarávaní (napr. pri koncesiách na služby a zákazkách na služby uvedených v prílohe IIB k smernici 2004/18/ES vrátane rôznych typov sociálnych služieb), musí zadanie zákazky spĺňať požiadavky transparentnosti, rovnakého zaobchádzania, proporcionality a vzájomného uznávania uvedené v zmluve⁽⁹⁾.
- Okrem otázok, ktorým sa venuje toto oznámenie, rozhodnutie 2012/21/EÚ a oznámenie Komisie o rámci EÚ pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme (2011) Komisia odpovie aj na samostatné otázky, ktoré sa vyskytnú v súvislosti s uplatňovaním pravidiel štátnej pomoci na služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Urobí tak, okrem iného, prostredníctvom interaktívnej informačnej služby o službách všeobecného záujmu, ktorá je dostupná z webovej lokality Komisie⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ V súlade s článkom 345 zmluvy sa zmluvy nedotýkajú úpravy vlastníckych vzťahov uplatňovanej v členských štátoch. V dôsledku toho pravidlá hospodárskej súťaže nediskriminujú podniky v závislosti od toho, či sú vlastnené štátom alebo súkromne.

⁽²⁾ Ďalšie usmernenie je uvedené v pracovnom dokumente útvarov Komisie – Príručka o uplatňovaní pravidiel Európskej únie v oblasti štátnej pomoci, verejného obstarávania a vnútorného trhu na služby všeobecného hospodárskeho záujmu a najmä na sociálne služby všeobecného záujmu, SEK(2010) 1545 v konečnom znení, 7. decembra 2010.

⁽³⁾ Pozri stranu 23 tohto úradného vestníka.

⁽⁴⁾ Rozhodnutie Komisie 2012/21/EÚ z 21. decembra 2011 o uplatňovaní článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na štátnu pomoc vo forme náhrady za službu vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu (Ú. v. EÚ L 7, 11.1.2012, s. 3).

⁽⁵⁾ Pozri stranu 15 tohto úradného vestníka.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 1.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 114.

⁽⁸⁾ Pozri napríklad nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 70/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70 (Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 1).

⁽⁹⁾ Vec C-324/98 *Telaustria Verlags GmbH a Telefonadress GmbH/Telekom Austria AG*, Zb. 2000, s. I-10745, bod 60 a Výkladové oznámenie Komisie o právnych predpisoch Spoločenstva uplatniteľných na zadávanie zákaziek, na ktoré sa úplne alebo čiastočne nevzťahujú smernice o verejnom obstarávaní (Ú. v. EÚ C 179, 1.8.2006, s. 2).

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html

7. Toto oznámenie sa nedotýka príslušnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie.

Po tretie, označenie subjektu za podnik sa vždy odvíja od jeho príslušnej činnosti. Subjekt vykonávajúci hospodárske aj neehospodárske činnosti sa pokladá za podnik iba, pokiaľ ide o vykonávanie hospodárskej činnosti.

2. VŠEOBECNÉ PREDPISY TÝKAJÚCE SA KONCEPCIE ŠTÁTNEJ POMOCI

2.1. Pojem podnik a pojem hospodárska činnosť

8. Podľa článku 107 ods. 1 zmluvy sa pravidlá štátnej pomoci vo všeobecnosti uplatňujú len vtedy, ak je príjmom podnik. Z hľadiska uplatňovania pravidiel štátnej pomoci je zásadnou otázkou teda to, či poskytovateľa služby všeobecného záujmu treba pokladať za podnik.

10. Dva oddelené právne subjekty možno na účely uplatnenia pravidiel štátnej pomoci pokladať za jednu hospodársku jednotku. Táto hospodárska jednotka sa potom pokladá za relevantný podnik. V tejto súvislosti Súdny dvor skúma kontrolný podiel alebo funkčné, hospodárske a organizačné prepojenia⁽³⁾. Na druhej strane subjekt, ktorý sám neposkytuje tovar alebo služby na trhu nemožno na základe toho, že je akcionárom, aj keď väčšinovým akcionárom, označiť za podnik, ak držba akcií umožňuje len výkon práv spojených so statusom akcionára alebo člena, prípadne aj prijímanie dividend, ktoré sú len prínosom z vlastníctva majetku⁽⁴⁾.

2.1.1. Všeobecné zásady

9. Súdny dvor konzistentne definoval podniky ako subjekty vykonávajúce hospodársku činnosť bez ohľadu na ich právny status a spôsob ich financovania⁽¹⁾. Označenie konkrétneho subjektu za podnik teda závisí plne od povahy jeho činnosti. Táto všeobecná zásada má tri podstatné dôsledky:

11. Pri objasňovaní rozdielu medzi hospodárskymi a neehospodárskymi činnosťami Súdny dvor vždy uvádzal, že každá činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a služieb na trhu, je hospodárskou činnosťou⁽⁵⁾.

Po prvé, status subjektu podľa vnútroštátneho práva nerozhoduje. Napríklad subjekt, ktorý je podľa vnútroštátneho práva združením alebo športovým klubom, môže byť v zmysle článku 107 ods. 1 zmluvy pokladaný za podnik. Jediným relevantným kritériom v tejto súvislosti je to, či subjekt vykonáva hospodársku činnosť.

12. Otázka existencie trhu pre určité služby môže závisieť od spôsobu organizácie týchto služieb v dotknutom členskom štáte⁽⁶⁾. Pravidlá štátnej pomoci sa uplatňujú len tam, kde sa vykonáva určitá činnosť v trhovom prostredí. Hospodárska povaha určitých služieb sa preto môže v závislosti od členského štátu líšiť. Vzhľadom na politickú vôľu alebo hospodársky vývoj sa okrem toho môže zaradenie danej služby časom zmeniť. Činnosť, ktorá dnes nepredstavuje trhovú činnosť, sa ňou v budúcnosti môže stať a naopak.

Po druhé, samotné uplatnenie pravidiel štátnej pomoci nezávisí od toho, či bol subjekt založený s cieľom dosahovať zisk. Na základe judikatúry Súdneho dvora a Všeobecného súdu môžu aj neziskové subjekty ponúkať tovar a služby na trhu⁽²⁾. Ak však neziskový subjekt neponúka tovar ani služby, nepodlieha kontrole štátnej pomoci.

13. Rozhodnutie orgánu nedovolí tretím stranám poskytovať určitú službu (napr. pretože si želá poskytovať túto službu interne) nevylučuje existenciu hospodárskej činnosti. Napriek takémuto uzavretiu trhu môže hospodárska činnosť existovať, ak by boli iní operátori ochotní a

⁽¹⁾ Spojené veci C-180/98 až C-184/98 *Pavlov a iní*, Zb. 2000, s. I-6451.

⁽²⁾ Spojené veci 209/78 až 215/78 a 218/78 *Van Landewyck*, Zb. 1980, s. 3125, bod 21; vec C-244/94 *FFSA a iní*, Zb. 1995, s. I-40; vec C-49/07 *MOTOE*, Zb.2008, s. I-4863, body 27 a 28.

⁽³⁾ Vec C-480/09 *P AceaElectrabel Produzione SpA/Komisia*, Zb. 2010, body 47 až 55; vec C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze SpA a iní*, Zb. 2006, s. I-289, bod 112.

⁽⁴⁾ Vec C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze SpA a iní*, Zb. 2006, s. I-289, body 107 – 118 a 125.

⁽⁵⁾ Vec 118/85 *Komisia/Taliansko*, Zb. 1987, s. 2599, bod 7; vec C-35/96 *Komisia/Taliansko*, Zb. 1998, s. I-3851, bod 36; spojené veci C-180/98 až C-184/98 *Pavlov a iní*, bod 75.

⁽⁶⁾ Spojené veci C-159/91 a C-160/91 *Poucet a Pistre*, Zb. 1993, s. I-637.

schopní poskytovať službu na danom trhu. Vo všeobecnosti nie je skutočnosť, že konkrétna služba je poskytovaná interne ⁽¹⁾, pre hospodársku povahu činnosti relevantná ⁽²⁾.

14. Keďže sa rozdiel medzi hospodárskymi a nehospodárskymi službami odvíja od politických a hospodárskych daností v príslušnom členskom štáte, nie je možné vypracovať úplný zoznam činností, ktoré by sa *a priori* nemohli nikdy pokladať za hospodárske. Takýto zoznam by neposkytoval skutočnú právnu istotu, a preto by nebol veľmi užitočný. V nasledujúcich bodoch sa teda pozornosť upriamuje skôr na objasnenie tohto rozdielu v súvislosti s niekoľkými dôležitými oblasťami.

15. V zmluvách sa nenachádza žiadna definícia hospodárskej činnosti a v rámci judikatúry sa používajú rôzne kritériá pre uplatnenie pravidiel vnútorného trhu a pre uplatnenie právnych predpisov z oblasti hospodárskej súťaže ⁽³⁾.

2.1.2. Výkon verejných právomocí

16. Z judikatúry Súdneho dvoja vyplýva, že článok 107 zmluvy sa neuplatňuje v prípade, že štát „vykonáva verejnú právomoc“ ⁽⁴⁾ alebo štátne orgány konajú „ako verejné orgány“ ⁽⁵⁾. Subjekt možno pokladať za subjekt vykonávajúci verejnú právomoc, ak predmetná činnosť je úlohou, ktorá je súčasťou základných funkcií štátu alebo je spojená s týmito funkciami svojou povahou, cieľom a pravidlami, ktorým podlieha ⁽⁶⁾. Vo všeobecnosti možno povedať, že pokiaľ sa členský štát nerozhodne zaviesť trhové mechanizmy, činnosti, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou prerogatív úradnej moci a ktoré vykonáva štát, nie sú hospodárskymi činnosťami. Sú to napríklad činnosti týkajúce sa:

- a) armády a polície;
- b) bezpečnosti a kontroly letovej prevádzky ⁽⁷⁾;
- c) kontroly a bezpečnosti námornej dopravy ⁽⁸⁾;
- d) dohľadu nad znečisťovaním ⁽⁹⁾ a
- e) organizácie, financovania a výkonu trestov odňatia slobody ⁽¹⁰⁾.

2.1.3. Sociálne zabezpečenie

17. Zaradenie systémov sociálneho zabezpečenia medzi systémy zahŕňajúce hospodárske činnosti závisí od ich štruktúry. Súdny dvor a Všeobecný súd rozlišujú medzi systémami opierajúcimi sa o zásadu solidarity a hospodárskymi systémami.

18. Súdny dvor a Všeobecný súd používajú rad kritérií na určenie toho, či sú systémy sociálneho zabezpečenia založené na solidarite, a preto nezahŕňajú hospodársku činnosť. Súbor faktorov, ktoré môžu byť v tejto súvislosti relevantné:

- a) či je účasť v systéme povinná ⁽¹¹⁾;
- b) či má systém výhradne sociálny účel ⁽¹²⁾;
- c) či je systém neziskový ⁽¹³⁾;

⁽¹⁾ Pozri vyjadrenie vyjadrenie generálneho advokáta pána Geelhoeda vo veci C-295/05 *Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo)/ Transformación Agraria SA (Tragsa) a Administración del Estado*, Zb. 2007, s. I-2999, body 110 až 116; nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70, Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 1, článok 5 ods. 2 a článok 6 ods. 1; rozhodnutie Komisie 2011/501/EÚ z 23. februára 2011 o štátnej pomoci C 58/06 (ex NN 98/05) Nemecka pre podniky Bahnen der Stadt Monheim (BSM) a Rheinische Bahngesellschaft (RBG) v rámci dopravného zväzu Verkehrsverbund Rhein-Ruhr, Ú. v. EÚ L 210, 17.8.2011, s. 1, body 208 – 209.

⁽²⁾ Nie je to relevantné ani pri otázke, či službu možno definovať ako službu všeobecného hospodárskeho záujmu, pozri oddiel 3.2.

⁽³⁾ Vec C-519/04 P *David Meca-Medina a Igor Majcen/Komisia*, Zb. 2006, s. I-6991, body 30 až 33; vec C-350/07 *Kattner Stahlbau*, Zb. 2009, s. I-1513, body 66, 72, 74 a 75; vyjadrenie generálneho advokáta Poiarosa Madura z 10. novembra 2005 vo veci C-205/03 P *FENIN*, Zb. 2006, s. I-6295, body 50 a 51.

⁽⁴⁾ Vec C-118/85, *Komisija/Taliansko*, body 7 a 8.

⁽⁵⁾ Vec C-30/87 *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées*, Zb. 1988, s. I-2479, bod 18.

⁽⁶⁾ Pozri najmä vec C-364/92 *SAT/Eurocontrol*, Zb. 1994, s. I-43, bod 30.

⁽⁷⁾ Vec C-364/92 *SAT/Eurocontrol*, bod 27; vec C-113/07 P *Selex Sistemi Integrat/Komisia*, Zb. 2009, s. I-2207, bod 71.

⁽⁸⁾ Rozhodnutie Komisie zo 16. októbra 2002 vo veci N 438/02 – Belgicko – Pomoc prístavným orgánom, Ú. v. ES C 284, 21.11.2002.

⁽⁹⁾ Vec C-343/95 *Calé & Figli*, Zb. 1997, s. I-1547, bod 22.

⁽¹⁰⁾ Rozhodnutie Komisie vo veci N 140/06 – Litva – Dotácia štátnym podnikom, ktoré prevádzkujú väznice, Ú. v. EÚ C 244, 11.10.2006.

⁽¹¹⁾ Spojené veci C-159/91 a C-160/91 *Poucet a Pistre*, Zb. 1993, s. I-637, bod 13.

⁽¹²⁾ Vec C-218/00 *Cisal a INAIL*, Zb. 2002, s. I-691, bod 45.

⁽¹³⁾ Spojené veci C-264/01, C-306/01, C-354/01 a C-355/01 *AOK Bundesverband*, Zb. 2004, s. I-2493, body 47 až 55.

- d) či sú dávky nezávislé od odvedených príspevkov ⁽¹⁾;
- e) či výška dávky nie je ovplyvnená výškou príjmu poistenca ⁽²⁾ a
- f) či na systém dohliada štát ⁽³⁾.
19. Je potrebné rozlišovať medzi týmito systémami založenými na solidarite a ekonomickými systémami ⁽⁴⁾. Na rozdiel od systémov založených na solidarite sa ekonomické systémy zväčša vyznačujú:
- a) nepovinným členstvom ⁽⁵⁾;
- b) uplatňovaním zásady kapitalizácie (závislosť nárokov na odvedených príspevkoch a finančných výsledkoch systému) ⁽⁶⁾;
- c) orientáciou na dosahovanie zisku ⁽⁷⁾ a
- d) poskytovaním doplnkového plnenia v porovnaní so základným systémom ⁽⁸⁾.
20. Niektoré systémy kombinujú prvky oboch kategórií. V takýchto prípadoch závisí klasifikácia systémov na analýze rozličných prvkov a ich príslušnej dôležitosti ⁽⁹⁾.
- 2.1.4. *Zdravotná starostlivosť*
21. Systémy zdravotnej starostlivosti v členských štátoch Únie sa od seba do značnej miery líšia. Miera, do akej rozliční poskytovatelia zdravotnej starostlivosti spolu navzájom súťažia v trhovom prostredí, závisí najmä od týchto vnútroštátnych daností.
22. V niektorých členských štátoch sú verejné nemocnice neoddeliteľnou súčasťou národných systémov zdravotnej starostlivosti a takmer plne založené na zásade solidarity ⁽¹⁰⁾. Takéto nemocnice sú financované priamo z príspevkov do systému sociálneho zabezpečenia a iných verejných zdrojov a svoje služby poskytujú bezplatne všetkým poistencom na základe univerzálneho pokrytia ⁽¹¹⁾. Súdny dvor a Všeobecný súd potvrdili, že tam, kde existuje takáto štruktúra, príslušné organizácie nekonajú ako podniky ⁽¹²⁾.
23. Tam, kde existuje uvedená štruktúra, aj činnosti, ktoré samé osebe môžu byť hospodárskej povahy, ale vykonávajú sa len na účely poskytovania inej nehospodárskej služby, sú činnosti nehospodárskej povahy. Organizáciu, ktorá nakupuje tovar – aj keď ide o veľké množstvá – na účely ponuky nehospodárskej služby, nemožno označiť za podnik len preto, že je kupujúcim na danom trhu ⁽¹³⁾.
24. V mnohých iných členských štátoch ponúkajú nemocnice a iní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti svoje služby za odplatu, ktorú inkasujú priamo od pacientov alebo od ich poisťovne ⁽¹⁴⁾. V takýchto systémoch existuje určitý stupeň hospodárskej súťaže medzi nemocnicami, pokiaľ ide o poskytovanie služieb zdravotnej starostlivosti. V tomto prípade skutočnosť, že služby zdravotnej starostlivosti poskytuje verejná nemocnica, nestačí na to, aby sa činnosť označila za nehospodársku.
25. Súdny dvor a Všeobecný súd takisto ozrejmili, že služby zdravotnej starostlivosti poskytované nezávislými a inými súkromnými lekármi za odplatu na ich vlastné riziko sa pokladajú za hospodársku činnosť ⁽¹⁵⁾. Rovnaké zásady platia aj v prípade nezávislých lekární.

⁽¹⁾ Spojené veci C-159/91 a C-160/91 *Poucet a Pistre*, body 15 až 18.

⁽²⁾ Vec C-218/00 *Cisal a INAIL*, bod 40.

⁽³⁾ Spojené veci C-159/91 a C-160/91 *Poucet a Pistre*, bod 14; vec C-218/00 *Cisal a INAIL*, body 43 až 48; spojené veci C-264/01, C-306/01, C-354/01 a C-355/01 *AOK Bundesverband*, body 51 až 55.

⁽⁴⁾ Pozri najmä vec C-244/94 *FFSA a iní*, bod 19.

⁽⁵⁾ Vec C-67/96 *Albany*, Zb. 1999, s. I-5751, body 80 – 87.

⁽⁶⁾ Vec C-244/94 *FFSA a iní*, body 9 a 17 až 20; vec C-67/96 *Albany*, body 81 až 85.; pozri aj spojené veci C 115/97 až C 117/97 *Brentjens*, Zb. 1999, s. I-6025, body 81 až 85, vec C 219/97 *Drijvende Bokken*, Zb. 1999, s. I-6121, body 71 až 75 a spojené veci C-180/98 až C-184/98 *Pavlov a iní*, body 114 a 115.

⁽⁷⁾ Spojené veci C-115/97 až C-117/97 *Brentjens*.

⁽⁸⁾ Spojené veci C-180/98 až C-184/98 *Pavlov a iní*.

⁽⁹⁾ Vec C-350/07 *Kattner Stahlbau*, Zb. 2009, s. I-1513.

⁽¹⁰⁾ Vychádzajúc z judikatúry európskych súdov je najdôležitejším príkladom španielsky národný systém zdravotnej starostlivosti (pozri vec T-319/99 *FENIN*, Zb. 2003, s. II-357).

⁽¹¹⁾ V závislosti od celkovej povahy systému, poplatky, ktoré pokrývajú len malú časť skutočných nákladov na službu, nemôžu mať vplyv na klasifikáciu tohto systému ako systému nehospodárskej povahy.

⁽¹²⁾ Vec T-319/99 *FENIN*, Zb. 2003, s. II-357, bod 39.

⁽¹³⁾ Vec T-319/99 *FENIN*, bod 40.

⁽¹⁴⁾ Pozri napríklad vec C-244/94 *FFSA*, vec C-67/96 *Albany*, spojené veci C-115/97, C-116/97 a C-117/97 *Brentjens*, a vec C-219/97 *Drijvende Bokken*.

⁽¹⁵⁾ Pozri spojené veci C-180 až C-184/98 *Pavlov a iní*, body 75 a 77.

2.1.5. Vzdelávanie

26. Vzdelávanie organizované vo verejných zariadeniach v rámci vnútroštátneho systému vzdelávania, ktoré je financované štátom a štát nad ním vykonáva dohľad, možno podľa judikatúry Únie pokladať za nehospodársku činnosť. V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že štát

„zriadením a udrжанím takéhoto systému verejného vzdelávania financovaného vo všeobecnosti z verejných zdrojov a nie žiakmi alebo ich rodičmi ... sa nezúčastňuje na odplatných činnostiach, ale plní svoju úlohu voči obyvateľom v sociálnej, kultúrnej a vzdelávacej oblasti.“⁽¹⁾

27. Podľa tej istej judikatúry nemá na nehospodársku povahu vzdelávania vo verejných zariadeniach v zásade vplyv ani skutočnosť, že žiaci alebo ich rodičia niekedy musia zaplatiť poplatok za výučbu alebo zápis do školy, ktorý predstavuje príspevok na prevádzkové náklady systému. Takéto finančné príspevky často kryjú iba zlomok skutočných nákladov na službu, a preto ich nemožno pokladať za poplatok za poskytovanú službu. Preto nemia nehospodársku povahu služby poskytovania všeobecného vzdelávania, ktorá sa prevažne financuje z verejných zdrojov⁽²⁾. Tieto zásady sa môžu vzťahovať na služby vzdelávania poskytované vo verejných zariadeniach, konkrétne na odborné vzdelávanie⁽³⁾, súkromné a verejné základné školy⁽⁴⁾ a materské školy⁽⁵⁾, pedagogickú činnosť vykonávanú vo vedľajšom pracovnom pomere na univerzitách⁽⁶⁾ a na poskytovanie vzdelávania na univerzitách⁽⁷⁾.

28. Je potrebné odlišiť tieto verejne poskytované služby vzdelávania od služieb financovaných prevažne rodičmi alebo žiakmi alebo z komerčných príjmov. Napríklad komerčné podniky, ktoré ponúkajú vyššie vzdelávanie hradené v plnej výške študentmi, patria jasne do tejto druhej kategórie. V určitých členských štátoch môžu verejné inštitúcie ponúkať aj služby vzdelávania, ktoré je vzhľadom na ich povahu, štruktúru financovania a existenciu konkurenčných súkromných organizácií potrebné pokladať za hospodársku činnosť.

⁽¹⁾ Pozri okrem iného vec C-318/05 *Komisia/Nemecko*, Zb. 2007, s. I-6957, bod 68. Pozri aj rozhodnutie Komisie z 25. apríla 2001, N 118/00 *Subvention publiques aux clubs sportifs professionnels* a rozhodnutie dozorného orgánu EZVO vo veci 68123 – Nórsko – Nasjonal digital laeringsarena, 12.10.2011, s. 9.

⁽²⁾ Rozsudok súdu EZVO z 21. februára 2008 vo veci E-5/07.

⁽³⁾ Vec 263/86 *Humbel*, Zb. 1988, s. 5365.

⁽⁴⁾ Vec C-318/05 *Komisia/Nemecko*, Zb. 2007, s. I-6957; vec C-76/05 *Schwartz*, Zb. 2007 s. 6849.

⁽⁵⁾ Rozsudok súdu EZVO z 21. februára 2008 vo veci E-5/07.

⁽⁶⁾ Vec C-281/06 *Jundt*, Zb. 2007, s. I-12231.

⁽⁷⁾ Vec 109/92 *Wirth*, Zb. 1993, s. I-6447.

29. Komisia v rámci spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie⁽⁸⁾ objasnila, že na určité činnosti univerzít a výskumných organizácií sa nevzťahujú pravidlá štátnej pomoci. Týka sa to najmä činností výskumných organizácií, konkrétne:

a) vzdelávania zameraného na zvýšenie počtu a kvalifikácie ľudských zdrojov;

b) realizácie nezávislého výskumu a vývoja vrátane spolupráce pri výskume a vývoji s cieľom rozšíriť poznatky a lepšie porozumieť a

c) rozširovania výsledkov výskumu.

30. Komisia okrem toho objasnila, že činnosti v oblasti prenosu technológie (licencie, tvorba vedľajších produktov alebo iné formy spravovania poznatkov, ktoré vytvorila výskumná organizácia) sú nehospodárske, ak majú internú povahu⁽⁹⁾ a všetky príjmy z týchto činností sa opätovne investujú do prvotných činností dotknutých výskumných organizácií⁽¹⁰⁾.

2.2. Štátne zdroje

31. Iba výhody poskytované priamo alebo nepriamo zo štátnych zdrojov môžu predstavovať štátnu pomoc v zmysle článku 107 zmluvy⁽¹¹⁾. Výhody financované zo súkromných zdrojov môžu mať za následok posilnenie pozície určitých podnikov, avšak nepatria do rozsahu pôsobnosti článku 107 zmluvy.

32. Tento presun štátnych zdrojov môže mať mnoho foriem, ako sú priame granty, daňové dobročiny a iné vecné dávky. Najmä skutočnosť, že štát nepožaduje za určité služby tržové ceny predstavuje vzdanie sa štátnych zdrojov.

⁽⁸⁾ Pozri rámcový Spoločenský pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie, Ú. v. EÚ C 323, 30.12.2006, s. 1

⁽⁹⁾ Podľa poznámky pod čiarou 25 Rámca Spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie „interná povaha“ znamená situáciu, keď spravovanie poznatkov výskumnej organizácie vykonáva oddelenie alebo pobočka výskumnej organizácie alebo sa vykonáva spoločne s inými výskumnými organizáciami. Zmluvné poskytovanie osobitných služieb tretím stranám na základe ponukových konaní neohrozuje internú povahu týchto činností.

⁽¹⁰⁾ Pozri oddiely 3.1.1 a 3.1.2 rámca spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie.

⁽¹¹⁾ Spojené veci C-52/97 až C-54/97 *Viscido a iní*, Zb. 1998, s. I-2629, bod 13 a vec C-53/00 *Ferring*, Zb. 2001, s. I-9067, bod 16. Pozri aj vec C-379/98, *PreussenElektra v Schleswig*, Zb. 2011, s. I-2099.

Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci C-482/99 *Franco/Commission* (1) potvrdil, že zdroje verejného podniku predstavujú štátne zdroje v zmysle článku 107 zmluvy, pretože verejné orgány môžu tieto zdroje kontrolovať. V prípadoch, v ktorých je podnik poverený vykonávaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu financovaný zo zdrojov poskytnutých verejným podnikom a toto financovanie je pripísateľné štátu, takéto financovanie môže predstavovať štátnu pomoc.

33. Udelenie licencií na využívanie verejného priestoru alebo iných osobitných alebo výhradných práv s hospodárskou hodnotou bez uskutočnenia postupu verejného obstarávania môže predstavovať vzdanie sa štátnych zdrojov a poskytnúť príjemcom výhodu (2).

34. Členské štáty v niektorých prípadoch môžu financovať vykonávanie služby všeobecného hospodárskeho záujmu z poplatkov a príspevkov odvádzaných určitými podnikmi alebo používateľmi tak, že tieto príjmy presunie na podniky poverené poskytovaním tejto služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Tento typ financovania skúmal Súdny dvor najmä vo svojom rozsudku vo veci 173/73 *Taliano/Komisia* (3), kde uviedol, že:

„keďže predmetné prostriedky sú financované z povinných príspevkov vyplývajúcich z právnych predpisov štátu a pretože, ako sa v tomto prípade ukazuje, sú spravované a pridelované v súlade s ustanoveniami týchto právnych predpisov, je potrebné ich pokladať za štátne zdroje v zmysle článku (107 zmluvy), hoci ich spravujú inštitúcie, ktoré nie sú verejnými orgánmi.“

35. Podobne vo svojom rozsudku v spojených veciach C-78/90 až C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest* (4) Súdny dvor potvrdil, že opatrenia financované z parašifkálnych poplatkov predstavujú opatrenia financované zo štátnych zdrojov.

(1) Zb. 2002, s. I-4397.

(2) Vec C-462/99 *Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH/Telekom-Control-Kommission, a Mobilkom Austria AG*, Zb. 2003, s. I-05197, body 92 a 93; vec T-475/04 *Bouygues a Bouygues Télécom SA/Komisia*, Zb. 2007, s. II-02097, body 101, 104, 105 a 111.

(3) Vec 173/73 *Taliano/Komisia*, Zb. 1974, s. 709, bod 16. Pozri aj vec 78/76 *Steinike*, Zb. 1977, s. 595, bod 21, vec C206/06 *Essent Network*, Zb. 2008, s. 5497, body 47, 57 a 96.

(4) Spojené veci C-78/90 až C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest a iní/Receveur Principal des Douanes de La Pallice Port*, Zb. 1992, s. I-1847, bod 35. Pozri aj spojené veci C-34/01 až C-38/01 *Enirisorse SpA/Ministero delle Finanze*, Zb. 2003, s. I-14243, bod 26.

36. Podobne aj kompenzačné platby za poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré sú financované z parašifkálnych poplatkov alebo povinných príspevkov uvalených štátom, spravované a rozdeľované v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, sú povinnými platbami zo štátnych zdrojov.

2.3. Vplyv na obchod

37. Aby sa na náhradu za službu vo verejnom záujme vzťahoval článok 107 zmluvy, musí ovplyvňovať alebo hroziť ovplyvnením obchodu medzi členskými štátmi. Takýto vplyv vo všeobecnosti počíta s existenciou trhu otvoreného hospodárskej súťaži. Preto tam, kde sa trhy otvorili hospodárskej súťaži, buď na základe právnych predpisov Únie alebo vnútroštátnych právnych predpisov, alebo na základe hospodárskeho vývoja, sa uplatňujú pravidlá štátnej pomoci. V takýchto situáciách si členské štáty ponechávajú na vlastné uváženie, ako budú definovať, organizovať a financovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu, na ktoré sa vzťahuje kontrola v oblasti štátnej pomoci, ak poskytovateľ tejto služby – či už súkromný alebo verejný (vrátane interného) – dostáva náhradu. Ak je trh vyhradený iba jedinému podniku (vrátane interného poskytovateľa), jemu udeľovaná náhrada takisto podlieha kontrole v oblasti štátnej pomoci. Tam, kde bola hospodárska činnosť otvorená hospodárskej súťaži, môžu rozhodnutia o poskytovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu s použitím iných metód ako je verejný obstarávanie, ktoré zaručuje najnižšie náklady pre verejnosť, mať za následok narušenie hospodárskej súťaže vo forme zabránenia konkurentom v ich vstupe na trh, prípadne môže uľahčiť rozširovanie sa príjemcu na iných trhoch. K narušeniu môže dôjsť aj na trhoch so vstupmi. Pomoc poskytnutá podniku pôsobiacemu na neliberalizovanom trhu môže však ovplyvniť obchod, ak prijímajúci podnik pôsobí aj na liberalizovaných trhoch (5).

38. Opatrenia pomoci môžu ovplyvniť obchod aj v tom prípade, že prijímajúci podnik sám nevykonáva cezhraničnú činnosť. V takýchto prípadoch sa domáca ponuka môže zachovať alebo zvýšiť, v dôsledku čoho budú mať podniky so sídlom v iných členských štátoch menej príležitostí ponúkať svoje služby v danom členskom štáte (6).

39. Podľa judikatúry Súdného dvora neexistuje limit ani percento, pod úrovňou ktorého možno tvrdiť, že obchod medzi členskými štátmi nebol ovplyvnený (7). Relatívne malá suma pomoci alebo relatívne malá veľkosť prijímajúceho podniku neznamená a priori, že obchod medzi členskými štátmi nemôže byť ovplyvnený.

(5) Spojené veci T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 až T-607/97, T-1/98, T-3/98 až T-6/98 a T-23/98, *Mauro Alzetta a iní/Komisia*, Zb. 2000, s. II-2319, body 143 – 147.

(6) Pozri najmä vec C-280/00 *Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, Zb. 2003, s. I-7747.

(7) Vec C-280/00 *Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, bod 81.

40. Na druhej strane dospela Komisia vo viacerých prípadoch k záveru, že činnosti mali iba miestny charakter a neovplyvnili obchod medzi členskými štátmi. Príklady:

- a) bazény, ktoré bude využívať prevažne miestne obyvateľstvo ⁽¹⁾;
- b) miestne nemocnice určené výlučne pre miestne obyvateľstvo ⁽²⁾;
- c) miestne múzeá, pri ktorých nie je pravdepodobné, že by prilákali cezhraničných návštevníkov ⁽³⁾ a
- d) miestne kultúrne podujatia, ktorých potenciálny okruh návštevníkov je obmedzený na danú oblasť ⁽⁴⁾.

41. Komisia nemusí skúmať celú finančnú podporu poskytnutú členským štátom. V nariadení (ES) č. 1998/2006 z 15. decembra 2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 zmluvy na pomoc *de minimis* ⁽⁵⁾ sa uvádza, že na pomoc, ktorej výška neprekračuje 200 000 EUR na jeden podnik za ktorékoľvek obdobie troch rokov, sa článok 107 ods. 1 zmluvy nevzťahuje. Osobitné prahy pomoci *de minimis* sa uplatňujú v doprave, rybolove a poľnohospodárstve ⁽⁶⁾ a Komisia zamýšľa prijať nariadenie, kde bude stanovený osobitný prah pomoci *de minimis* v prípade miestnych služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

3. PODMIENKY, ZA KTORÝCH NÁHRADA ZA SLUŽBU VO VEREJNOM ZÁUJME NEPREDSTAVUJE ŠTÁTNU POMOC

3.1. Kritériá zavedené Súdnym dvorom

42. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci Altmark ⁽⁷⁾ poskytol ďalšie objasnenie v súvislosti s podmienkami, za ktorých náhrada za služby vo verejnom záujme nepredstavuje štátnu pomoc, ak sa ňou neposkytuje žiadna výhoda.

- ⁽¹⁾ Rozhodnutie Komisie vo veci N 258/00 – Nemecko – Kúpalsko Dorsten, Ú. v. ES C 172, 16.6.2001, s. 16.
- ⁽²⁾ Rozhodnutie Komisie vo veci N 543/01 – Írsko – Daňové úľavy pre nemocnice, Ú. v. ES C 154, 28.6.2002, s. 4.
- ⁽³⁾ Rozhodnutie Komisie vo veci N 630/03 – Taliansko – Miestne múzeá – Sardínia, Ú. v. EÚ C 275, 8.12.2005, s. 3.
- ⁽⁴⁾ Rozhodnutie Komisie vo veci N 257/07 – Španielsko – Granty na divadelné predstavenia v Baskicku, Ú. v. EÚ C 173, 26.7.2007, s. 2.
- ⁽⁵⁾ Nariadenie Komisie (ES) č. 1998/2006 z 15. decembra 2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 zmluvy na pomoc *de minimis*, Ú. v. EÚ L 379, 28.12.2006, s. 5.
- ⁽⁶⁾ Pozri článok 2 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1998/2006 týkajúci sa dopravy, nariadenie Komisie (ES) č. 875/2007 z 24. júla 2007 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES, pokiaľ ide o pomoc *de minimis* v sektore rybného hospodárstva, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1860/2004 (Ú. v. EÚ L 193, 25.7.2007, s. 6), a nariadenie Komisie (ES) č. 1535/2007 z 20. decembra 2007 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES na pomoc *de minimis* v sektore poľnohospodárskej výroby (Ú. v. EÚ L 337, 21.12.2007, s. 35).
- ⁽⁷⁾ Vec C-280/00 Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH.

43. Podľa Súdneho dvora:

„Keďže štátna intervencia musí byť považovaná za kompenzáciu predstavujúcu protihodnotu za služby poskytnuté podnikmi, ktorým bola pomoc poskytnutá na realizáciu služieb vo verejnom záujme, pričom tieto podniky v skutočnosti nemajú finančnú výhodu a uvedená intervencia nemá teda za účinnok privedenie výhodnejšieho súťažného postavenia vo vzťahu ku konkurenčným podnikom, takáto intervencia nespadá do pôsobnosti článku (107 ods. 1 zmluvy). Napriek tomu, ak takáto kompenzácia nemá byť v konkrétnom prípade kvalifikovaná ako štátna pomoc, je treba splniť určité podmienky.

— ... Po prvé, podnik, ktorý prijíma takúto kompenzáciu, musí byť skutočne poverený plnením záväzkov služby vo verejnom záujme a tieto záväzky musia byť jasne definované. ...

— ... Po druhé, kritériá, na základe ktorých sa vypočíta kompenzácia, musia byť vopred objektívne a transparentne stanovené, aby sa vylúčilo, že kompenzácia bude predstavovať ekonomickú výhodu, ktorá je spôsobilá zvýhodniť prijímajúci podnik vo vzťahu ku konkurenčným podnikom. ... Takisto, kompenzácia poskytnutá členským štátom na krytie strát, ktoré dosiahol podnik bez toho, aby boli predtým jasne stanovené kritériá, pokiaľ sa neskôr ukáže, že realizácie určitých služieb v rámci výkonu záväzkov služby vo verejnom záujme nebolo ekonomicky možné, predstavuje finančnú intervenciu, ktorá spadá pod pojem štátnej pomoci v zmysle článku (107 ods. 1 zmluvy).

— ... Po tretie, kompenzácia nemôže prekročiť sumu, ktorá je potrebná na pokrytie všetkých nákladov alebo ich časti, vzniknutých pri plnení úloh služby vo verejnom záujme, berúc do úvahy príslušné tržby, ako aj primeraný zisk ...

— ... Po štvrté, ak sa výber podniku, ktorý bude poverený realizáciou záväzkov služieb vo verejnom záujme v konkrétnom prípade neuskutočňuje prostredníctvom výberového konania v rámci verejnej súťaže umožňujúcej vybrať kandidáta schopného poskytovať tieto služby za najnižšiu cenu, výška nevyhnutnej kompenzácie musí byť určená na základe analýzy výdavkov, ktoré by stredne veľký podnik, dobre riadený a primerane vybavený dopravnými prostriedkami vynaložil pri realizácii týchto záväzkov zohľadniac pri tom súvisiace príjmy, ako aj primeraný zisk pri realizácii záväzkov služby vo verejnom záujme“ ⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ Vec C-280/00 Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, body 87 až 93.

44. Oddiely 3.2 až 3.6 sú venované rozličným požiadavkám zavedeným judikatúrou vo veci Altmark, konkrétne pojmu služba všeobecného hospodárskeho záujmu na účely článku 106 zmluvy ⁽¹⁾, potrebe poverovacieho aktu ⁽²⁾, záväzku definovať parametre náhrady ⁽³⁾, zásadám týkajúcim sa predchádzania poskytovaniu nadmernej náhrady ⁽⁴⁾ a zásadám týkajúcim sa výberu poskytovateľa ⁽⁵⁾.

3.2. Existencia služby všeobecného hospodárskeho záujmu

45. Pojem služba všeobecného hospodárskeho záujmu sa neustále vyvíja a závisí okrem iného od potrieb občanov, vývoju technológií a trhu a spoločenským a politickým preferenciám v dotknutých členských štátoch. Súdny dvor stanovil, že služby všeobecného hospodárskeho záujmu sú služby, ktoré vykazujú osobitné črty v porovnaní s ostatnými hospodárskymi činnosťami ⁽⁶⁾.

46. Pri neexistencii osobitných pravidiel Únie, ktoré by definovali rozsah existencie služby všeobecného hospodárskeho záujmu, majú členské štáty široké pole vlastného uváženia pri definovaní ktorejkoľvek služby ako služby všeobecného hospodárskeho záujmu a pri poskytovaní náhrady poskytovateľovi takejto služby. Právomoci Komisie v tejto oblasti sú obmedzené na kontrolu, či sa konkrétny členský štát pri označení služby za službu všeobecného hospodárskeho záujmu nedopustil zjavnej chyby ⁽⁷⁾, a na posúdenie, či náhrada neobsahovala štátnu pomoc. Ak existujú osobitné pravidlá Únie, podlieha voľné uváženie členských štátov týmto pravidlám bez toho, aby bola dotknutá povinnosť Komisie posúdiť, či služby všeobecného hospodárskeho záujmu boli správne definované na účely kontroly štátnej pomoci.

47. Prvé kritérium rozsudku vo veci Altmark vyžaduje definíciu úlohy poskytovať službu všeobecného hospodárskeho záujmu. Táto podmienka sa zhoduje s podmienkou uvedenou v článku 106 ods. 2 zmluvy ⁽⁸⁾. Z článku 106 ods. 2 zmluvy vyplýva, že podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu sú podnikmi

poverenými „zvláštnou úlohou“ ⁽⁹⁾. Vo všeobecnosti poverenie „zvláštnou úlohou – službou vo verejnom záujme“ zahŕňa poskytovanie služieb, ktoré by na seba podnik, ak by myslel na svoje vlastné obchodné záujmy, neprevzal alebo by ich neprevzal v tom istom rozsahu alebo za tých istých podmienok ⁽¹⁰⁾. Členské štáty alebo Únia môžu použitím kritéria všeobecného záujmu spojiť poskytovanie týchto služieb s určitými záväzkami.

48. Komisia sa teda domnieva, že by nebolo vhodné spájať plnenie konkrétnych záväzkov služieb všeobecného hospodárskeho záujmu s činnosťou, ktorá už je alebo môže byť v uspokojivej miere a za podmienok – napr. pokiaľ ide o cenu, objektívne znaky kvality, kontinuitu a prístup k službe – zlučiteľných s verejným záujmom, ako ho definuje štát, vykonávaná podnikmi pôsobiacimi za bežných trhových podmienok ⁽¹¹⁾. Pokiaľ ide o otázku, či môže službu poskytnúť trh, posúdenie Komisie je obmedzené na kontrolu, či členský štát neurobil zjavnú chybu.

49. Dôležitým príkladom tejto zásady je sektor širokopásmových sietí, pre ktorý už Komisia vydala jasné usmernenia, pokiaľ ide o typ činností, ktoré možno pokladať za služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Komisia sa najmä domnieva, že v oblastiach, v ktorých už súkromní investori investovali do infraštruktúry širokopásmových sietí (alebo, v ktorých práve ďalej rozširujú svoju sieťovú infraštruktúru) a už tu poskytujú konkurencieschopné služby širokopásmového pripojenia s primeraným pokrytím, by sa zavádzanie paralelnej širokopásmovej infraštruktúry nemalo pokladať za službu všeobecného hospodárskeho záujmu. Naproti tomu v oblastiach, v ktorých investori nie sú schopní poskytovať primerané širokopásmové pokrytie, možno za určitých podmienok poskytnúť náhradu za službu všeobecného hospodárskeho záujmu ⁽¹²⁾.

50. Komisia sa takisto domnieva, že služby, ktoré sa majú označiť za služby všeobecného hospodárskeho záujmu, musia byť určené pre občanov alebo byť v záujme spoločnosti ako celku.

⁽¹⁾ Pozri oddiel 3.2.

⁽²⁾ Pozri oddiel 3.3.

⁽³⁾ Pozri oddiel 3.4.

⁽⁴⁾ Pozri oddiel 3.5.

⁽⁵⁾ Pozri oddiel 3.6.

⁽⁶⁾ Vec C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova*, Zb. 1991, s. I-5889, bod 27; vec C-242/95 *GT-Link A/S*, Zb. 1997, s. I-4449, bod 53; a vec C-266/96, *Corsica Ferries France SA*, Zb. 1998, s. I-3949, bod 45.

⁽⁷⁾ Vec T-289/03 *BUPA a iní/Komisia*, Zb. 2008, s. II-81, body 166-169 a 172; vec T-17/02 *Fred Olsen*, Zb. 2005, s. II-2031, bod 216.

⁽⁸⁾ Vec T-289/03 *British United Provident Association Ltd (BUPA)/Komisia*, Zb. 2008, s. II-81, body 171 a 224.

⁽⁹⁾ Pozri najmä vec C-127/73 *BRT/ SABAM*, Zb. 1974, s. 313.

⁽¹⁰⁾ Pozri najmä článok 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70 (Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 1).

⁽¹¹⁾ Vec C-205/99 *Analir*, Zb. 2001, s. I-1271, bod 71.

⁽¹²⁾ Podrobnejšie ustanovenia sú uvedené v bodoch 24 až 30 oznámenia Komisie – Usmernenia Spoločenstva pre uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci v súvislosti s rýchlym zavádzaním širokopásmových sietí (Ú. v. EÚ C 235, 30.9.2009, s. 7).

3.3. Poverovací akt

51. Aby bolo možné uplatniť článok 106 ods. 2 zmluvy, poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu musí byť poverený jeden podnik alebo viacero podnikov. Predmetné podniky teda museli byť štátom poverené vykonávaním osobitnej úlohy⁽¹⁾. Aj podľa prvého kritéria rozsudku vo veci Altmark musí mať podnik záväzok poskytovať službu vo verejnom záujme. Aby sa teda zabezpečil súlad s judikatúrou vo veci Altmark, je potrebné poverenie službou vo verejnom záujme, v ktorom sa definujú záväzky predmetných podnikov a orgánu.
52. Služba vo verejnom záujme musí byť pridelená prostredníctvom aktu, ktorý môže mať v závislosti od právnych predpisov členských štátov formu legislatívneho alebo regulačného nástroja alebo zmluvy. Môže sa stanoviť aj vo viacerých aktoch. V takýchto prípadoch Komisia zvyčajne vyžaduje, aby boli v akte alebo súboroch stanovené aspoň tieto elementy:
- a) obsah a trvanie záväzkov služby vo verejnom záujme;
 - b) príslušný podnik a prípadne príslušné územie;
 - c) povaha akýchkoľvek výhradných alebo osobitných práv priznaných podniku príslušným orgánom;
 - d) parametre na výpočet, kontrolu a prehodnocovanie náhrady a
 - e) opatrenia na predchádzanie vzniku nadmernej náhrady a na vrátenie takejto nadmernej náhrady.

53. Zapojenie poskytovateľa do procesu, v rámci ktorého je poverený poskytovaním služby vo verejnom záujme, neznamená, že toto poslanie nie je výsledkom aktu verejného orgánu, aj keď poverenie bolo vydané na žiadosť poskytovateľa služby⁽²⁾. V niektorých členských štátoch nie je pre orgány nezvyčajné financovať služby, ktoré vyvinul a navrhol sám poskytovateľ. Orgán však musí rozhodnúť, či schváli návrh poskytovateľa, ešte pred poskytnutím náhrady. Nie je podstatné, či potrebné prvky poverovacieho aktu sú zahrnuté priamo do rozhodnutia o akceptovaní návrhu poskytovateľa, alebo či dôjde k uzavretiu osobitného právneho aktu, napr. zmluvy s poskytovateľom.

3.4. Parametre náhrady

54. Parametre, ktoré slúžia ako základ pre výpočet výšky náhrady musia byť stanovené objektívne a transparentne vopred, aby sa zabezpečilo, že neposkytujú hospodársku výhodu prijímajúcemu podniku oproti jeho konkurentom.

55. Potreba stanovenia parametrov pre výpočet náhrady vopred neznamená, že náhrada sa musí vypočítavať na základe špecifického vzorca (napr. určitá cena za deň, za jedlo, za cestujúceho alebo za počet používateľov). Podstatné je len to, aby bolo od začiatku jasné, ako sa bude výška náhrady stanovovať.
56. Ak sa orgán rozhodne poskytnúť náhradu pre všetky nákladové položky poskytovateľa, musí stanoviť už na začiatku, ako sa tieto náklady určia a vypočítajú. V tejto súvislosti možno zohľadniť iba náklady priamo spojené s poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Všetky príjmy, ktoré podnik dosiahne z poskytovania služby všeobecného hospodárskeho záujmu, je potrebné odčítať.
57. Ak bol podniku v rámci jeho náhrady ponúknutý primeraný zisk, poverovací akt musí obsahovať aj kritériá na výpočet tohto zisku.
58. Ak bolo stanovené, že počas trvania poverenia bude vykonaná revízia výšky náhrady, v poverovacom akte musí byť takáto revízia uvedená spolu s akýmkoľvek jej dosahom, ktorý môže mať na celkovú výšku náhrady.
59. Ak sa vykonávanie služby všeobecného hospodárskeho záujmu prideli na základe výberového konania, metóda výpočtu náhrady musí byť zahrnutá medzi informáciami poskytnutými všetkým podnikom, ktoré sa chcú zúčastniť konania.

3.5. Predchádzanie nadmernej náhrade

60. Podľa tretieho kritéria rozsudku vo veci Altmark náhrada nesmie prekročiť sumu, ktorá je potrebná na pokrytie všetkých nákladov alebo ich časti, vzniknutých pri plnení záväzkov služby vo verejnom záujme, pri zohľadnení príslušných príjmov a primeraného zisku. Preto musí byť o akomkoľvek mechanizme týkajúcom sa výberu poskytovateľa služby rozhodnuté tak, aby bola úroveň náhrady stanovená na základe týchto prvkov.
61. Primeraný zisk by sa mal chápať ako miera rentability kapitálu⁽³⁾, ktorú by vyžadoval bežný podnik zvažujúci – pri zohľadnení úrovne rizika – či bude, alebo nebude poskytovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu počas celého trvania obdobia poverenia. Úroveň rizika závisí od dotknutého sektora, druhu služby a povahy mechanizmu náhrad. Miera by sa podľa možnosti mala

⁽¹⁾ Pozri najmä vec C-127/73 BRT/ SABAM, Zb. 1974, s. 313.

⁽²⁾ Vec T-17/02 Fred Olsen, bod 188.

⁽³⁾ Miera rentability kapitálu je vnútorná miera návratnosti (Internal Rate of Return, IRR), ktorú podnik dosiahne z investovaného kapitálu počas trvania projektu, t. j. pomer IRR a hotovostných tokov z akvizície.

stanoviť na základe miery rentability kapitálu, ktorá sa dosahuje pri podobných typoch zákaziek na poskytovanie služieb vo verejnom záujme v konkurenčných podmienkach (napr. zákaziek zadaných v rámci postupu verejného obstarávania). V sektoroch, v ktorých nie je žiadny podnik porovnateľný s podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, možno odkázať na porovnateľné podniky nachádzajúce sa v iných členských štátoch alebo prípadne v iných sektoroch za predpokladu, že sa zohľadní osobitný charakter každého sektoru. Pri určovaní toho, čo predstavuje primeraný zisk, môžu členské štáty zaviesť stimulujúce kritériá týkajúce sa najmä kvality poskytovanej služby a zvýšenia efektívnosti produkcie. Zvýšenie efektívnosti nemožno dosahovať na úkor kvality poskytovanej služby.

3.6. Výber poskytovateľa

62. Podľa štvrtého kritéria rozsudku vo veci Altmark musí byť ponúknutá náhrada buď výsledkom verejného výberového konania, ktoré umožňuje výber uchádzača schopného poskytovať tieto služby verejnosti za najnižšiu cenu, alebo výsledkom porovnania s bežným podnikom, dobre riadeným a primerane vybaveným potrebnými prostriedkami.

3.6.1. Výška náhrady v prípade poverenia poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu na základe vhodného výberového konania

63. Najjednoduchším spôsobom, ako môžu verejné orgány dodržať štvrté kritérium rozsudku vo veci Altmark, je vykonanie otvoreného, transparentného a nediskriminačného postupu verejného obstarávania v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov obstarávania subjektov pôsobiacich v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb⁽¹⁾ a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby⁽²⁾, ako je to vysvetlené ďalej v texte⁽³⁾. Ako už bolo uvedené v bode 5, realizácia takéhoto postupu verejného obstarávania je často povinnou požiadavkou vyplývajúcou z existujúcich pravidiel Únie.

64. Aj v prípadoch, v ktorých sa otvorený, transparentný a nediskriminačný postup verejného obstarávania nevyžaduje na základe právnych predpisov, je často vhodnou metódou na porovnanie rozličných potenciálnych ponúk a stanovenie náhrady tak, aby sa vylúčila prítomnosť pomoci.

65. Na základe judikatúry Súdneho dvora postup verejného obstarávania vylučuje existenciu štátnej pomoci iba tam,

kde umožňuje vybrať uchádzača schopného poskytovať tieto služby „verejnosti za najnižšiu cenu“.

66. Pokiaľ ide o charakteristiku súťaže, verejná⁽⁴⁾ súťaž v súlade s požiadavkou pravidiel verejného obstarávania je určite akceptovateľná, ale takisto aj užšia⁽⁵⁾ súťaž môže spĺňať štvrté kritérium rozsudku vo veci Altmark, pokiaľ subjektom, ktoré majú záujem sa súťaže zúčastniť, nie je v účasti zabránené bez oprávnených dôvodov. Na druhej strane, súťažný dialóg⁽⁶⁾, rokovacie konanie so zverejnením⁽⁷⁾ poskytujú rozhodujúcemu orgánu široký priestor pre voľné uváženie a môžu obmedziť účasť subjektov, ktoré majú záujem o účasť. Preto ich možno pokladať za vyhovujúce štvrtému kritériu rozsudku vo veci Altmark len vo výnimočných prípadoch. Rokovacie konanie bez zverejnenia oznámenia o vyhlásení zadávacieho konania⁽⁸⁾ nemôže zabezpečiť, aby sa konanie skončilo výberom uchádzača schopného poskytovať predmetné služby za najnižšiu cenu pre verejnosť.

67. Pokiaľ ide o kritériá zadania zákazky, požiadavka „najvyššej ceny“⁽⁹⁾ zjavne vyhovuje štvrtému kritériu rozsudku vo veci Altmark. Takisto vyhovujúcou je „ekonomicky najvýhodnejšia ponuka“⁽¹⁰⁾. Za predpokladu, že kritériá pre zadanie zákazky vrátane environmentálnych⁽¹¹⁾ alebo sociálnych kritérií v dostatočnej miere súvisia s predmetom poskytovanej služby a ekonomicky najvýhodnejšej ponuke umožňujú zodpovedať trhovej hodnote⁽¹²⁾. Ak nastanú takéto okolnosti, môže byť vhodný mechanizmus vrátenia (claw-back) na minimalizovanie rizika nadmernej náhrady *ex ante*. Obstarávateľ môže vo svojom rozhodnutí o zadaní zákazky stanoviť kvalitatívne normy, ktoré musia spĺňať všetky hospodárske subjekty, alebo môže zohľadniť kvalitatívne aspekty opierajúce sa o rozličné návrhy.

68. Môžu sa vyskytnúť okolnosti, za ktorých verejné obstarávanie nemôže umožniť najnižšiu cenu pre verejnosť, pretože neprináša dostatočne otvorenú a riadnu súťaž. Môže to byť spôsobené napríklad danosťami predmetnej služby, existujúcimi právami duševného vlastníctva alebo

⁽⁴⁾ Článok 1 ods. 11 písm. a) smernice 2004/18/ES, článok 1 ods. 9 písm. a) smernice 2004/17/ES.

⁽⁵⁾ Článok 1 ods. 11 písm. b) smernice 2004/18/ES, článok 1 ods. 9 písm. b) smernice 2004/17/ES.

⁽⁶⁾ Článok 29 smernice 2004/18/ES.

⁽⁷⁾ Článok 30 smernice 2004/18/ES, článok 1 ods. 9 písm. a) smernice 2004/17/ES.

⁽⁸⁾ Článok 31 smernice 2004/18/ES. Pozri aj článok 40 ods. 3 smernice 2004/17/ES.

⁽⁹⁾ Článok 53 ods. 1 písm. b) smernice 2004/18/ES, článok 55 ods. 1 písm. b) smernice 2004/17/ES.

⁽¹⁰⁾ Článok 53 ods. 1 písm. a) smernice 2004/18/ES, článok 55 ods. 1 písm. a) smernice 2004/17/ES; vec 31/87 *Beentjes*, Zb. 1988, s. 4635 a vec C-225/98 *Komisia/Francúzsko*, Zb. 2000, s. I-7445; vec C-19/00 *SIAC Construction*, Zb. 2001, s. I-7725.

⁽¹¹⁾ Pozri napríklad nové vydanie publikácie „Nakupovanie ekologických výrobkov! Príručka o environmentálnom verejnom obstarávaní v Európe“, ktoré nájdete tu: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

⁽¹²⁾ Inak povedané, kritériá by sa mali definovať tak, aby umožňovali účinnú súťaž, ktorá minimalizuje výhodu pre úspešného uchádzača.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 114.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 1.

⁽³⁾ Komisia zamýšľa zmeniť a doplniť toto oznámenie po prijatí nových pravidiel Únie v oblasti verejného obstarávania s cieľom objasniť relevantnosť použitia postupov uvedených v týchto nových pravidlách pre účely štátnej pomoci.

skutočnosťou, že potrebnú infraštruktúru vlastní konkrétny poskytovateľ služby. Podobne konania, v rámci ktorých je predložená len jedna ponuka, nemožno pokladať za dostatočné na zabezpečenie toho, že toto konanie povedie k získaniu najnižšej ceny pre verejnosť.

3.6.2. *Výška náhrady v prípade poverenia poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu bez výberového konania*

69. Tam, kde existuje všeobecne akceptovaná trhová odmena za konkrétnu službu, táto trhová odmena je najlepším vodidlom pre výšku náhrady v prípade, že sa neuskutočnilo výberové konanie ⁽¹⁾.
70. Ak takáto trhová odmena neexistuje, suma náhrady musí byť určená na základe analýzy nákladov, ktoré by bežnému podniku, dobre riadenému a primerane vybavenému potrebnými prostriedkami umožňujúcimi spĺňať podmienky poskytovania služby vo verejnom záujme, vznikli pri plnení týchto záväzkov, a to pri zohľadnení príslušných príjmov a primeraného zisku z plnenia týchto záväzkov. Cieľom je zabezpečiť, že sa ako referenčná hodnota nepoužijú vysoké náklady neefektívne fungujúce podniku.
71. Keďže pojem „dobre riadený podnik“ nie je oficiálne definovaný, členské štáty by mali uplatniť objektívne kritériá, ktoré sú hospodársky uznávané ako reprezentatívne kritériá uspokojiveho riadenia. Komisia sa domnieva, že iba dosahovanie zisku nie je dostatočným kritériom pre označenie podniku ako „dobre riadeného“. Mala by sa zohľadniť skutočnosť, že finančné výsledky podnikov, najmä v sektoroch, v ktorých sa služby všeobecného hospodárskeho záujmu najčastejšie vyskytujú, môžu byť do značnej miery ovplyvnené ich trhovou silou alebo sektorálnymi pravidlami.
72. Komisia zastáva názor, že pojem „dobre riadeného podniku“ zahŕňa dodržiavanie platných vnútroštátnych, medzinárodných účtovných štandardov a účtovných štandardov Únie. Členské štáty môžu svoje analýzy založiť okrem iného na analytických kvocientoch, ktoré sú reprezentatívne pre produktivitu (ako je obrat v pomere k investovanému kapitálu, celkové náklady v pomere k obratu, obrat na jedného zamestnanca, pridaná hodnota na jedného zamestnanca alebo náklady na zamestnancov v pomere k pridanej hodnote). Členské štáty môžu použiť aj analytický kvocient týkajúci sa kvality dodávok v porovnaní s očakávaniami používateľov. Podnik poverený poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu,

ktorý nespĺňa kvalitatívne kritériá stanovené príslušným členským štátom, nepredstavuje dobre riadený podnik, aj keď sú náklady nízke.

73. Podniky s takýmito analytickými kvocientmi reprezentujúcimi efektívne riadenie možno pokladať za reprezentatívne bežné podniky. Pri analýze a porovnaní štruktúr nákladov sa však musí zohľadniť veľkosť predmetného podniku a skutočnosť, že v určitých sektoroch môžu vedľa seba existovať podniky s veľmi odlišnými štruktúrami nákladov.
74. Odkaz na náklady „bežného“ podniku v danom sektore znamená, že existuje dostatočný počet podnikov, ktorých náklady možno zohľadniť. Tieto podniky sa môžu nachádzať v tom istom alebo v iných členských štátoch. Komisia však zastáva názor, že nemožno odkazovať na náklady nejakého podniku, ktorý má monopolné postavenie alebo dostáva náhradu za službu vo verejnom záujme poskytovanú za podmienok, ktoré sú v rozpore s právom Únie, pretože v obidvoch prípadoch môže byť úroveň nákladov vyššia než obyčajne. Náklady, ktoré sa majú zohľadniť, sú všetky náklady týkajúce sa služby všeobecného hospodárskeho záujmu, t. j. priame náklady potrebné na poskytovanie služby všeobecného hospodárskeho záujmu a primeraný príspevok k nepriamym nákladom spoločným pre službu všeobecného hospodárskeho záujmu a iné činnosti.
75. Ak môže členský štát preukázať, že štruktúra nákladov podniku povereného poskytovaním služby všeobecného hospodárskeho záujmu zodpovedá priemernej štruktúre nákladov efektívneho a porovnateľného podniku v danom sektore, výška náhrady, ktorá umožní tomuto podniku pokryť jeho náklady a dosahovať primeraný zisk sa pokladá za náhradu, ktorá spĺňa štvrté kritérium rozsudku vo veci Altmark.
76. Pojem „podnik primerane vybavený potrebnými prostriedkami“ znamená podnik so zdrojmi potrebnými na okamžité plnenie záväzkov služby vo verejnom záujme, ktoré má plniť podnik poverený službou všeobecného hospodárskeho záujmu.
77. „Primeraný zisk“ by sa mal chápať ako miera rentability kapitálu ⁽²⁾, ktorú by vyžadoval bežný, podnik zvažujúci – pri zohľadnení úrovne rizika – či bude alebo nebude poskytovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu počas celého trvania obdobia poverenia, ako je to stanovené v oddiele 3.5.

⁽¹⁾ Pozri napríklad rozhodnutie Komisie vo veci C 49/06 – Taliansko – Schéma štátnej pomoci, ktorú Taliansko uplatnilo na odmenu Poste Italiane za distribúciu poštových sporiteľných certifikátov, Ú. v. EÚ L 189, 21.7.2009, s. 3.

⁽²⁾ Miera rentability kapitálu je tu definovaná ako vnútorná miera návratnosti (Internal Rate of Return, IRR), ktorú podnik dosiahne z investovaného kapitálu počas trvania projektu, t. j. pomer IRR a hotovostných tokov zákazky.